

«J. and Others v. Austria»

Application no. 58216/12

Judgment 17.01.2017

Переклад Дмитра Ягунова

www.yagunov.in.ua

www.yagunov.net

...

ФАКТИ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

5. Перша та друга заявниці народилися у 1984 та 1982 роках відповідно та проживають у Відні. Третя заявниця народилася у 1972 році та проживає у Швейцарії.

6. Наступний короткий виклад передісторії справи та подій в Австрії базується на матеріалах заявниць. Відображення подій про хід та результати розслідування в Австрії базується на матеріалах обох сторін.

Передісторія справи

7. Усі заявниці є громадянками Філіппін. Перша та третя заявниці були найняті відповідно у 2006 та 2009 роках агентством з працевлаштування у Манілі для роботи покоївками або доглядальницями у м. Дубаї (Об'єднані Арабські Емірати). Друга заявниця поїхала до м. Дубаї в грудні 2008 року з тією ж метою за пропозицією першої заявниці, а не через агентство. У всіх заявниць роботодавці забрали паспорти. Під час роботи у м. Дубаї вони стверджують, що зазнавали жорстокого поводження та експлуатації з боку своїх роботодавців, які також не отримували узгоджену з ними заробітну плату та примушувалися працювати надто багато годин під загрозою жорстокого поводження.

Перша заявниця

8. Наприкінці 2006 року перша заявниця звернулася до агентства у Манілі, щоб знайти роботу за кордоном. Перша заявниця є розлученою матір'ю з дочкою, якій на той час було вісім місяців. Перша заявниця підписала контракт, згідно з яким вона погодилася працювати на сім'ю в Дубаї упродовж двох років – з грудня 2006 року до грудня 2008 року. Контракт також передбачав, що їй будуть платити 700 дирхамів Об'єднаних Арабських Еміратів (AED – приблизно 150 євро (EUR) на цей час) на місяць працювати по вісім годин кожного робочого дня. Після прибуття до Дубая першу заявницю відвезли до її роботодавців, якими були дві сестри або невістки, які проживали в одній великій резиденції зі своїми родинами. Одна із них заволоділа паспортом заявниці.

9. Упродовж більшої частини першого дворічного контракту перша заявниця не зазнавала фізичного насильства чи прямих погроз заподіяння шкоди з боку своїх роботодавців, і їй регулярно виплачували заробітну плату. При цьому упродовж першого дворічного періоду їй доводилося працювати з 5 ранку до півночі. До її обов'язків входив догляд за дітьми своїх роботодавців, приготування їжі, прибирання будинку, прання та багато інших робіт по дому та в саду. Упродовж перших дев'яти місяців вона була зобов'язана виконувати цю роботу сім днів на тиждень без жодного вихідного дня і не мала права виходити з дому без нагляду. Їй не дозволяли мати власний телефон і дозволяли дзвонити своїй родині на Філіппінах лише раз на місяць, причому вартість цих дзвінків вираховувалась з її зарплати. Крім того, першій заявниці

було заборонено розмовляти з будь-яким іншим працівником з Філіппін їхньою рідною мовою. Вона була постійно голодна, тому що зазвичай їй давали лише залишки їжі, що залишилася в сім'ї. Лише коли вона супроводжувала родину роботодавців до супермаркету приблизно раз на місяць, їй дозволяли купляти собі деякі основні продукти харчування.

10. Приблизно через дев'ять місяців перша заявниця зіткнулася з першими покараннями з боку своїх роботодавців. Вона була змушена спати на підлозі, коли ставало відомо, що вона розмовляла з іншим співробітником з Філіппін їхньою рідною мовою. Коли їй стало погано після того, як вона спала на холодній підлозі, роботодавці не дозволяли їй придбати ліки або звернутися до лікаря; замість цього їй довелося продовжувати працювати у ті ж самі години, визначені для неї роботодавцями.

11. Ближче до кінця її дворічного контракту роботодавці першої заявниці повідомили їй, що вони бажають, щоб вона залишилася, і запропонували їй кращу оплату праці, більше вихідних і власний телефон, а також дозвіл відвідувати її родину, за умови, що вона найняла когось виконувати її роботу під час її відсутності. Перша заявниця нарешті погодилася продовжити свій контракт і повернулася на Філіппіни на три місяці. Завдяки заохоченням і перспективі покращення умов праці вона попросила другу заявницю перебрати на себе її обов'язки у Дубаї на час її відсутності.

12. Під час перебування першої заявниці на Філіппінах, вона отримувала погрози від своїх роботодавців, що якщо вона не повернеться до Дубая на роботу, їй буде заборонено будь-коли туди повертатися, а друга заявниця буде піддана жорсткому поводженню. Тому у квітні 2009 року перша заявниця повернулася до Дубая.

13. Після повернення до Дубай першу заявницю навчили водити автомобіль. Після того, як вона провалила свій перший іспит з водіння, вона була змушена сплачувати подальші уроки та іспити з власної зарплати. При цьому чотири додаткові іспити з водіння коштували 700 дирхамів ОАЕ кожен, тобто суму, що складала її місячну зарплату. Коли вона їхала за кермом, один із її роботодавців кілька разів вдарив її по плечу, щоб змусити її пришвидшити. Роботодавець також почала регулярно давати ляпасів або бити її без будь-якої причини. Вона також неодноразово погрозувала дозволити своєму чоловікові вдарити першу заявницю, якщо вона не виконає її наказів або зробить помилки.

14. Перша заявниця супроводжувала своїх роботодавців у поїздках до Європи, Австралії, Сінгапуру та Оману, де вона проводила значну кількість часу зачиненою у готельних номерах або під пильним наглядом своїх роботодавців. Особисто їй довелося відвідати лише одне посольство, щоб отримати документи для в'їзду, і це було пов'язано з поїздкою до Лондона, під час якої роботодавці наказали першій

заявниці брехати про умови її роботи. Коли вони прибули до Лондона, першій заявниці взагалі заборонили залишати квартиру, в якій вони проживали.

Друга заявниця

15. Друга заявниця була одружена та мала трьох маленьких дітей на Філіппінах. Її чоловік не мав постійної роботи. Оскільки вона очікувала кращої оплати праці в Дубаї, вона погодилася працювати на тих самих роботодавців, що й перша заявниця. Роботодавці в Дубаї організували для неї виїзну візу під фальшивим приводом. У результаті цієї домовленості друга заявниця не зверталася до агентства з працевлаштування на Філіппінах і не мала письмового контракту зі своїми роботодавцями. Вона розуміла, що вона отримуватиме 700 дирхамів ОАЕ на місяць, які будуть виплачуватися безпосередньо її родині на Філіппінах.

16. У грудні 2008 року друга заявниця почала працювати в Дубаї. Після того, як перша заявниця повернулася на Філіппіни на три місяці в січні 2009 року (*див. пункт 11 вище*), роботодавці суттєво змінили свою поведінку щодо другої заявниці. Вони погрожували не платити її родині, якщо вона допустить якихось помилок. Вони відмовилися випустити її з Дубая, в тому числі відмовившись повернути їй паспорт і зобов'язавши її відшкодувати витрати на дорогу та пов'язані з цим витрати. Вони також сказали їй, що її посадять до в'язниці, якщо вона втече або звернеться до влади в Дубаї за допомогою. Вони фізично та емоційно знущалися над нею, і був один випадок, коли один із її роботодавців вдарив її по плечу із застосуванням значної сили. Її також змушували працювати приблизно з 5 або 6 ранку до півночі або першої години ночі наступного дня.

7. У період з квітня 2009 року по червень 2010 року насильницька та погрозлива поведінка з боку роботодавців зростає. Одного разу другу заявницю вдарив кулаком один із її роботодавців, а в іншому випадку роботодавець, намагаючись дати заявниці сильного ляпасу по обличчю, але влучив у плече.

Третя заявниця

18. Родина третьої заявниці відчайдушно потребувала грошей, щоб оплатити важливе лікування її брата. Тому в 2009 році третя заявниця звернулася до агентства з працевлаштування на Філіппінах, де їй запропонували роботу покоївки в Дубаї. Її проінформували, що вона зароблятиме від 800 до 1000 дирхамів ОАЕ (на той час приблизно від 160 до 200 євро) на місяць, що приблизно вдвічі перевищувало її зарплату на Філіппінах. Після прибуття до Дубая у 2009 році їй довелося віддати свій паспорт і мобільний телефон людині, яка нібито працювала в агентстві з працевлаштування. Їй сказали, що ці предмети їй повернуть, коли вона закінчить роботу в Дубаї.

19. Третя заявниця працювала на члена родини роботодавців першої та другої заявниці. Заявниці познайомилися, оскільки обидві родини збиралися щоп'ятниці. Усі заявниці таємно ділилися своїми переживаннями щодо цих випадків.

20. Третя заявниця також була зобов'язана працювати з 6 години ранку до півночі. Її роботодавець змусив її мити машину на сонці та в нестерпну спеку. Третій заявниці заборонили ходити до туалету без відома роботодавця. Їй дозволяли телефонувати родині на Філіппінах лише раз на місяць і лише за присутності роботодавця. За перші три місяці роботи третя заявниця взагалі не отримувала будь-якої заробітної плати. Після цього вона отримувала лише приблизно 750 дирхамів ОАЕ на місяць, що становило меншу суму, ніж ту, про яку була домовленість. Одного разу вона отримала ляпас від свого роботодавця, а в іншому випадку вона стала свідком того, як іншого працівника вдарили по голові.

21. Коли третя заявниця проінформувала роботодавців про своє бажання повернутися на Філіппіни, їй сказали, що вона має сплатити вартість перельоту та витрати агентські збори, які, як поніс їй роботодавець, що на той момент вона не могла собі дозволити. Її роботодавець також дав зрозуміти, що в будь-якому випадку її паспорт їй не повернуть, доки третя заявниця не відпрацює принаймні дев'ять місяців роботи в Дубаї. Отже, третя заявниця була надто налякана, щоб знову попросити покинути Дубай, оскільки боялася, що її роботодавець забере у неї її заробіток або відмовиться повернути їй паспорт на ще довший період.

Події в Австрії

22. 2 липня 2010 року роботодавці заявниць взяли їх із собою у коротку відпустку до Австрії. Усі заявниці зупинилися в одному готелі у центрі Відня. Заявниці спали у своїй окремій номері разом із дітьми жіночої статі. Діти чоловічої статі спали в одному номері з батьками. Як і в Дубаї, заявниці мали піклуватися про всіх дітей роботодавців і виконувати численні інші домашні обов'язки. Вони все ще повинні були працювати приблизно з 5 – 6 ранку і до півночі (або навіть пізніше). На третю заявницю її роботодавець регулярно кричав, наприклад, якщо вона щоранку не збирала рано усіх дітей. Крім того, їхні роботодавці розбудили першу заявницю близько другої години ночі та змусили її готувати їм їжу. Крім того, перша заявниця була змушена самостійно нести до готелю двадцять валіз роботодавців. Поки заявниці перебували в Австрії, їхні паспорти залишалися у роботодавців. У готелі у Відні, в якому проживали заявниці, вони познайомилися з Н., працівницею готелю, яка володіла тагальською мовою (тобто рідною мовою першої заявниці).

23. Коли заявниці супроводжували своїх роботодавців до зоопарку через один – два дні по прибутті їх до Австрії, одна з дітей ненадовго зникла. Один із роботодавців почав кричати на першу та третю заявниць так, як заявниці раніше не чули. Перша заявниця вважала рівень вербальних образ з боку роботодавця надзвичайно високим, і це було для неї особливо болісним та принизливим досвідом. Третій заявниці роботодавець погрожував побиттям і сказав, що з нею станеться «щось погане», якщо дитина не знайдеться цілою та здоровою. На цьому етапі у третьої заявниці склалося

враження, що цей роботодавець, якого вона постійно боялася, є небезпечною особою, яка може спробувати завдати їй дуже серйозної шкоди. У неї було відчуття, що насильство по відношенню до неї може загостритися у будь-який момент. Тому вона вірила, що з нею трапиться щось погане, якщо вона залишиться з родиною. Подібним чином перша заявниця вважала, що вони не можуть більше жити в таких робочих умовах, і не хотіла ризикувати, чекаючи, щоб побачити, що станеться, якщо вони поїдуть зі своїми роботодавцями з Відня до Лондона, як вони мали зробити. Тому заявниці вирішили поговорити з *H.*, співробітницею готелю, яка розмовляє тагальською мовою, щоб дізнатися, чи може вона допомогти заявницям.

24. Наступної ночі після інциденту, тобто через два – три дні після прибуття до Австрії, заявниці залишили готель за допомогою *H.*, яка організувала машину, щоб забрати їх у провулку біля готелю та відвести їх до безпечного місця. Згодом заявниці знайшли підтримку в місцевій філіппінській громаді у Відні.

ПРОВАДЖЕННЯ В АВСТРІЇ

Кримінальне провадження щодо роботодавців заявниць

25. У квітні чи травні 2011 року, приблизно через дев'ять місяців після того, як заявниці залишили своїх роботодавців, вони звернулися до місцевої НУО під назвою «LEFÖ» з проханням допомогти подати заяву до поліції про жорстоке поводження з ними та їх експлуатацію. «LEFÖ» бере активну участь у боротьбі з торгівлею людьми в Австрії. Фінансується за рахунок державних фондів, зокрема для надання допомоги жертвам торгівлі людьми. У липні 2011 року заявниці вирішили звернутися до австрійської поліції та подали заяву про злочин (*Strafanzeige*) проти своїх роботодавців. Вони зазначили, що стали жертвами торгівлі людьми. 11 і 21 липня та 17 серпня 2011 року в супроводі представників «LEFÖ» вони були ретельно допитані співробітниками Управління з боротьби з торгівлею людьми Федерального управління кримінальних розслідувань (*Bundeskriminalamt*). За результатами проведеної перевірки правоохоронці дійшли висновку, що злочини було вчинено за межами Австрії.

26. Заявниць повідомили, що їхні роботодавці також висунули звинувачення щодо їх поведінки, стверджуючи, зокрема, що заявниці [*начебто*] вкрали у них гроші та мобільний телефон, коли вони втекли з готелю. Згодом вказані звинувачення були офіційно визнані австрійською владою неправдивими. Усі заявниці висловили готовність активно співпрацювати з органами влади та всіляко сприяти розслідуванню кримінальних справ проти своїх роботодавців.

27. 4 листопада 2011 року прокуратура Відня (*Staatsanwaltschaft Wien*) припинила провадження за статтею 104а Кримінального кодексу (*Strafgesetzbuch – далі «KK»*) щодо торгівлі людьми (*див. пункт 35 нижче*), відповідно до статті 190 § 1 Кримінально-процесуального кодексу (*Strafprozessordnung – далі «КПК» – див. пункт 36 нижче*). 14 листопада 2011 року прокурор виніс коротку письмову постанову з обґрунтуванням закриття кримінального провадження. Як на думку прокурора, злочин

було вчинено за кордоном іноземцями, а відтак [вчинення злочину] не зачіпало інтересів Австрії у розумінні статті 64 § 1 (4) КК.

28. 30 листопада 2011 року заявниці подали заяву про продовження розслідування (*Fortsetzungsantrag*) до Віденського регіонального кримінального суду (*Straflandesgericht Wien*). Заявниці стверджували, що інтереси Австрії дійсно зачіпалися, і що їхні роботодавці продовжували експлуатувати та зловживати ними на території Австрії. На думку заявниць, у діях [роботодавців] були присутні ознаки складу злочину, передбаченого частиною 2 статті 104a § 1 КК.

29. Після цього прокуратура Відня подала заяву до Віденського регіонального кримінального суду, в якій вказала причини припинення розслідування. У матеріалах справи не було вказівок на те, що будь-яка з кримінальних дій, вичерпно перерахованих у статті 104a КК, мала місце в Австрії, особливо тому, що злочин уже було завершено в Дубаї (*zumal das Delikt bereits in Dubai vollendet wurde*), і обвинувачені не були громадянами Австрії. Крім того, зі слів заявниць, робота, яку вони виконували (догляд за дітьми, прання білизни, приготування їжі) не вказувала на те, що вони зазнали експлуатації в Австрії, особливо тому, що їм вдалося залишити своїх роботодавців лише через два – три дні після прибуття до Відня.

30. 16 березня 2012 року Віденський регіональний кримінальний суд відхилив скаргу заявниць. Відповідні частини ухвали наведено нижче (*переклад з німецької мови*):

«Рішення про закриття [кримінального провадження] опосередковано вимагає достатньо чітких фактів у справі або відсутності ознак того, що розслідування є перспективним.

Підстави для подальшого кримінального переслідування відсутні, якщо результати розслідування доводять, що найбільш більш вірогідним є виправдання ...

Згідно зі статтею 64 § 1 (4) КК, якщо злочином було завдано шкоди інтересам Австрії або злочинець не може бути виданий, кримінальне законодавство Австрії застосовуються незалежно від кримінальних законів місця вчинення злочину, наприклад, у випадку викрадення людини з метою викупу, передбаченого статтею 104a КК. У зв'язку з тим, що заявниці провели у Відні приблизно три дні, умови щодо наявності ознак злочину, передбаченого частиною 2 статті 104a § 1 КК, не було дотримано, оскільки відповідні дії, пов'язані з експлуатацією, повинні тривати довше; тому вчинення злочину в Австрії виключається.

Юрисдикцію австрійських правоохоронних органів також не можна вивести зі статті 64 § 1 (4) КК.

Інтереси Австрії зачіпаються, якщо жертва чи злочинець є австрійським громадянином, або якщо злочинні дії мають конкретний зв'язок з Австрією, або якщо згідно з міжнародним правом виникає зобов'язання щодо судового переслідування певних злочинів. Інтереси Австрії в будь-якому випадку зачіпаються, якщо проти австрійського громадянина вчинено кримінальний злочин, передбачений статтями 102, 103, 104 або 217 КК, або якщо австрійські кошти чи австрійські цінні папери (*Wertpapiere*) є предметом злочину, передбаченого статтею 232, статтею 237 у поєднанні зі статтею 232 КК.

Вказане судове рішення було вручено захисникам заявниць 23 березня 2012 року.

Цивільний процес проти роботодавців заявниць

31. У січні 2013 року двоє з трьох заявниць подали цивільний позов проти своїх роботодавців до Віденського трудового та соціального суду (*Arbeits und Sozialgericht*) з вимогами виплатити їм зароботану ними заробітну плату. Однак, зазначаючи, що через високу ймовірність покладання на заявниць судових витрат через те, що роботодавці не проживають в Австрії, вони відкликали позов.

Провадження щодо дозволів на проживання заявниць

32. НУО «LEFÖ» не лише допомогла заявницям у поданні заяви про злочин проти їхніх роботодавців, а й підтримала їх у поданні заяви на отримання спеціального дозволу на проживання в Австрії для жертв торгівлі людьми відповідно до колишньої статті 69а Закону про проживання (*Niederlassungs- und Aufenthaltsgesetz* – див. пункт 46 нижче).

33. Усім трьом заявницям було надано дозвіл на проживання з метою особливого захисту в січні 2012 року строком спочатку один рік. Згодом, у зв'язку з прогресуючою інтеграцією, їм було надано інші види дозволів на проживання з довгими термінами дії.

34. Заявниці були офіційно зареєстровані в Центральному реєстрі (*Melderegister*) з моменту, коли «LEFÖ» почала їх підтримувати. Заборону на розголошення персональних даних було введено до Центрального реєстру для їх захисту, щоб їх місцеперебування не було відстежено широким загалом.

ВНУТРІШНЄ ТА МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА ПРАКТИКА

Вітчизняне законодавство та практика

35. Стаття 104а КК «Торгівля людьми», чинна на той час, передбачала:

«(1) Будь-яка особа, яка вербує, розміщує у будь-який спосіб (*houses or otherwise accommodates*), перевозить або пропонує або передає третій стороні: 1) неповнолітнього (до 18 років), або 2) повнолітню особу, використовуючи проти цієї дорослої особи нечесні засоби (пункт 2) з наміром сексуальної експлуатації

неповнолітнього або повнолітнього, експлуатації шляхом трансплантації органів або трудової експлуатації, карається позбавленням волі на строк до трьох років.

(2) Нечесні засоби визначаються як: обман щодо фактів; використання влади, ситуації лиха, психічні захворювання або будь-який стан, що робить людину беззахисною; залякування; надання або прийняття переваги для передачі контролю над цією особою.

(3) Особа, яка вчиняє це злочинне діяння із застосуванням сили або серйозної погрози, карається позбавленням волі на строк від шести місяців до п'яти років.

(4) ...».

36. Стаття 190 КПК у відповідних частинах вказує:

«Прокуратура утримується від провадження у справі про злочин і припиняє розслідування, якщо:

1) факти, на яких базується розслідування, не можуть тягнути покарання згідно з кримінальним законом, або якщо подальше кримінальне переслідування обвинуваченого є неприйнятним (*inadmissible*) з юридичних причин ...».

37. Стаття 193 § 2 КПК у відповідних частинах говорить:

«(2) Прокуратура може видати розпорядження про продовження кримінального розслідування, яке було припинено відповідно до статей 190 або 191 [КПК], доки строки давності притягнення до кримінальної відповідальності за злочин не сплили, та якщо:

1) обвинувачений не був допитаний щодо цього правопорушення ... і до нього не застосовувалися заходи примусу...».

38. Частина 1 статті 197 КПК передбачає:

«Якщо обвинувачений переховується або його місцеперебування невідоме, розслідування повинно бути продовжено настільки, наскільки це необхідно для забезпечення збереження слідів злочину (*traces*) та доказів (*evidence*). При цьому слідчі дії та збирання доказів, у яких має право брати участь обвинувачений ... , можуть проводитися за його відсутності. Про встановлення місця перебування обвинуваченого або про його арешт може бути винесено постанову. Відповідно, прокуратура повинна зупинити розслідування та продовжити його після встановлення місця перебування обвинуваченого».

39. Стаття 210 КПК передбачає, що якщо вірогідним є обвинувальний вирок на підставі достатньо з'ясованих фактів і якщо немає причин для припинення провадження або відмови від обвинувачення, прокуратура повинна подати обвинувальний акт (*Anklage einbringen*) до компетентного суду.

40. Стаття 64 КК, чинна на той час, передбачала, що правопорушення, вчинені за кордоном, можуть каратися згідно з австрійським законодавством, зокрема, за таких умов:

«(1) Закон Австрії застосовується незалежно від закону країни, де було вчинено злочин, щодо наступних правопорушень:

...

4. ... рабство (стаття 104), торгівля людьми (стаття 104а), ... якщо цим злочином зачіпаються інтереси Австрії або злочинець не може бути виданий».

Згідно з австрійською юридичною практикою, австрійські інтереси зачіпаються, якщо правопорушник або жертва є австрійським громадянином, або правопорушення пов'язане з Австрією, або існує зобов'язання згідно з міжнародним правом (*див. рішення Верховного Суду у справі № 13 Os 105/03 від 24 вересня 2003 року та справа № 15 Os 37/03 від 27 березня 2003 року*).

09 грудня 1981 року Верховний Суд Австрії ухвалив рішення у справі №. 11 Os 161/81, яке стосувався транспортування та імпорту наркотиків до Австрії, що інтереси Австрії зачіпалися в будь-якому випадку, якщо наркотики були доставлені до Австрії, навіть якщо це було лише на короткий час. Крім того, Верховний Суд посилався на обов'язок згідно з міжнародним правом боротися з транспортуванням наркотиків.

41. Стаття 363а КПК під назвою «Поновлення кримінального провадження» (*Erneuerung des Strafverfahrens, Renewal of criminal proceedings*) передбачає:

«1. Якщо рішенням Європейського суду з прав людини буде встановлено, що мало місце порушення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (*Офіційний вісник [Bundesgesetzblatt] № 210/1958*) або одного з Протоколів до неї на підставі рішення або наказу кримінального суду повторний розгляд має бути проведено за запитом, оскільки не можна виключити, що порушення [Конвенції] могло вплинути на рішення таким чином, щоб завдати шкоди відповідній особі.

2. Усі заяви про поновлення провадження розглядаються Верховним Судом. Таку заяву може подати особа, яка постраждала від порушення, або Генеральна прокуратура; Стаття 282 § 1 застосовується за аналогією. Заява має бути подана до Верховного Суду. Якщо заяву подала Генеральна прокуратура, постраждала особа має бути заслухана; якщо заяву подала постраждала особа, необхідно заслухати Генеральну прокуратуру; Стаття 35 § 1 застосовується за аналогією».

42. 1 серпня 2007 року (*у справі № 13 Os 135/06м*) Верховний Суд задовольнив клопотання про поновлення кримінального провадження за статтею 363а КПК, де заявник раніше не подавав до Суду скаргу про порушення прав людини. У відповідній частині Верховний Суд зазначив:

«З огляду на те, що стаття 13 Конвенції вимагає від Договірної держави надати будь-якій особі, яка з певною правдоподібністю доведе, що мало місце порушення її прав згідно з Конвенцією та протоколами до неї, ефективний засіб правового захисту.

Іншими словами, стаття 13 Конвенції вимагає забезпечити встановлення національним судом, який розглядає питання, чи мало місце порушення конвенційних прав. При цьому стаття 363а § 1 КПК не повинна тлумачитися таким чином, щоб дозволяти подати заяву про поновлення кримінального провадження лише у тих випадках, коли Європейський суд з прав людини вже виніс рішення, встановивши порушення Конвенції».

Детальний короткий виклад рішення Верховного Суду дивись у «*ATV Privatfernseh-GmbH v. Austria*» ((*dec.*), no. 58842/09, § 19, 6 October 2015).

43. У рішенні від 16 грудня 2010 року (у справі № 13 Os 130/10g) щодо заяви за статтею 363а КПК Верховний Суд роз'яснив:

«Згідно з усталеною практикою, для подання заяви про поновлення кримінального провадження за частиною 1 статті 363а КПК не потрібне рішення ЄСПЛ. Особи, які обґрунтовано стверджують, що рішення кримінального суду останньої інстанції порушило їхні основні права, або що вони все ще є жертвами порушення прав людини з боку слідчого, прокуратури чи суду, навіть якщо всі національні засоби правового захисту вичерпано, мають право подати таку заяву...

Особи, які постраждали від порушення Конвенції в статусі [приватного] обвинувача ... не мають права подавати клопотання про поновлення кримінального провадження. З огляду на цей задум перших розробників законодавства та обсяг захисту, те ж саме має стосуватися потерпілих (стаття 65 КПК), які перебувають у такому становищі. Їхні інтереси достатньо захищені можливістю подання заяви про продовження кримінального провадження (стаття 195 КПК)...».

44. У подальших рішеннях Верховний Суд підтвердив, що потерпілі у розумінні статті 65 КПК не мають права подавати заяви про поновлення кримінального провадження за статтею 363а КПК (*decisions of 15 May 2012, no. 14 Os 37/12s, and 19 February 2014, no. 15 Os 177/13p*). Стаття 65 § 1 (а) КПК визначає «потерпілого» як будь-яку особу, яка могла зазнати насильства або небезпечної загрози, або чия статевая недоторканість могла бути порушена через навмисно вчинений кримінальний злочин.

45. Стаття 66 КПК, чинна на відповідний час, перераховувала права потерпілих під час кримінального провадження, такі як право на: бути представленим захисником; право знайомитися з матеріалами справи; бути поінформованим про хід розгляду справи; подати клопотання про продовження провадження, закритого прокурором.

46. Під поняттям «спеціальний захист» стаття 69а Закону про проживання (*Niederlassungs- und Aufenthaltsgesetz*), в редакції, чинній на той час, передбачала можливість для жертв торгівлі людьми отримання посвідки на проживання.

Відповідні міжнародні договори та інші міжнародні матеріали

Палермський протокол

47. Протокол про запобігання та припинення торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми, та покарання за неї («Палермський протокол»), що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року, був прийнятий 15 листопада 2000 року та набув чинності 25 грудня 2003 року. «Палермський протокол» було ратифіковано Австрією 15 вересня 2005 року. Відповідні положення викладені нижче у наступних параграфах.

48. Стаття 3 (а) визначає «торгівлю людьми» як «здійснюване з метою експлуатації вербування, перевезення, передачу, приховування або одержання людей шляхом загрози силою або її застосування або інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою або вразливістю становища або шляхом підкупу у вигляді платежів або вигод для отримання згоди особи, яка контролює іншу особу.

Експлуатація включає, як мінімум, експлуатацію проституції інших осіб або інші форми сексуальної експлуатації, примусову працю або послуги, рабство або звичаї, подібні до рабства, підневільний стан або вилучення органів».

49. Стаття 3 (b) передбачає, що згода жертви торгівлі людьми на заплановану експлуатацію *не має значення*, якщо було використано будь-який із засобів, викладених у статті 3 (а).

50. Стаття 4 визначає сферу застосування Палермського протоколу як «запобігання, розслідування та судове переслідування правопорушень, встановлених статтею 5 цього Протоколу, якщо ці злочини є транснаціональними за своєю суттю та вчинені організованою злочинною групою, а також ... захист жертв таких злочинів».

51. Стаття 5 (1) Палермського протоколу передбачає, що «кожна держава-учасниця вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для визнання кримінальними правопорушеннями діянь, зазначених у статті 3 цього Протоколу, якщо вони вчинені навмисно».

52. Стаття 6 Палермського протоколу стосується допомоги та захисту жертв торгівлі людьми та передбачає, у відповідній частині:

«2. Кожна Держава-учасниця забезпечує, щоб її внутрішня правова або адміністративна система передбачала заходи, які дозволяють у належних випадках надавати жертвам торгівлі людьми:

а) інформацію про відповідний судовий та адміністративний розгляд;

b) допомогу, що не завдає шкоди правам захисту, що дозволяє викладати та розглядати їх думки та побоювання на відповідних стадіях кримінального провадження стосовно осіб, які вчинили злочини».

Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми (the Anti-Trafficking Convention)

53. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми («Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми») була прийнята Комітетом міністрів Ради Європи 3 травня 2005 року та набула чинності 1 лютого 2008 року. Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми була ратифікована Австрією 12 жовтня 2006 року.

Відповідні положення викладені в наступних параграфах.

54. Стаття 2 встановлює сферу застосування Конвенції про боротьбу з торгівлею людьми та зазначає, що *Anti-Trafficking Convention* «застосовується до всіх форм торгівлі людьми, незалежно від того, чи є вони національними або транснаціональними, чи пов'язані чи не пов'язані вони з організованою злочинністю».

55. Стаття 4 (а) застосовує визначення «торгівлі людьми», яке можна знайти в Палермському протоколі, і повторює положення статті 3 (b) Палермського протоколу про нерелевантність згоди жертви торгівлі людьми з метою експлуатації (*див. п.п. 48, 49 вище*).

56. Стаття 10 стосується ідентифікації жертв і передбачає, у відповідній частині:

«1. Кожна Сторона забезпечує свої компетентні органи особами, які мають відповідну освіту та кваліфікацію для попередження й боротьби з торгівлею людьми, виявлення жертв цієї торгівлі й допомоги їм, зокрема дітям, і забезпечує співробітництво різних органів між собою, а також з відповідними організаціями підтримки, для установаження жертв у порядку, що враховує особливе становище жертв-жінок і дітей, і, у відповідних випадках, видачі їм дозволу на проживання згідно з умовами, передбаченими статтею 14 цієї Конвенції.

2. Кожна Сторона вживає таких законодавчих або інших заходів, які можуть бути необхідними для виявлення жертв, у випадку потреби, у взаємодії з іншими Сторонами й відповідними організаціями підтримки. Якщо у компетентних органів є достатні підстави вважати, що особа стала жертвою торгівлі людьми, кожна Сторона гарантує, що ця особа не буде вивезена з її території доти, доки компетентні органи не завершать процедуру визнання жертви правопорушення, передбачену статтею 18 цієї Конвенції,

а також гарантує отримання цією особою допомоги, передбаченої пунктами 1 і 2 статті 12».

57. Стаття 18 вимагає від держав вживати «таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для визнання злочинами діянь, зазначених у статті 4 цієї Конвенції, якщо їх вчинено умисно».

58. Стаття 27 стосується заяв *ex parte* та *ex officio* та вказує:

«1. Кожна Сторона забезпечує, щоб розслідування або кримінальне переслідування правопорушень, установлених згідно із цією Конвенцією, не залежало від заяв або звинувачень з боку жертви, принаймні коли правопорушення було скоєно цілком або частково на її території.

2. Кожна Сторона забезпечує можливість подання жертвами правопорушення скарги до компетентних органів держави їхнього проживання на території Сторони, іншої ніж Сторона, де вони проживають. Компетентний орган, до якого подано скаргу, настільки, наскільки він не має власної компетенції з цього питання, без зволікань передає її до компетентного органу Сторони, на території якої було вчинено правопорушення. Скарга розглядається відповідно до внутрішнього законодавства Сторони, в якій було вчинено правопорушення.

3. Кожна Сторона забезпечує за допомогою законодавчих або інших заходів на умовах, передбачених її національним законодавством, можливість кожній групі, фундації, об'єднанню або неурядовій організації, які мають на меті боротьбу з торгівлею людьми або захист прав людини, допомагати та (або) підтримувати жертву за її згодою під час процесуальних дій з кримінального переслідування стосовно правопорушення, установленого згідно зі статтею 18 цієї Конвенції».

59. Стаття 31 § 1 стосується юрисдикції та вимагає від держав ухвалити такі законодавчі та інші заходи, які можуть бути необхідними для встановлення юрисдикції над будь-яким правопорушенням, встановленим відповідно до Конвенції про боротьбу з торгівлею людьми, коли правопорушення вчинено:

- a) на її території, або;
- b) на борту морського судна, що плаває під прапором цієї Сторони, або;
- c) на борту повітряного судна, зареєстрованого за законами цієї Сторони, або;
- d) одним з її громадян чи особою без громадянства, які зазвичай проживають на її території, якщо правопорушення карається за кримінальним законодавством там, де воно було скоєне, або якщо правопорушення скоєно поза межами територіальної юрисдикції будь-якої держави;
- e) проти одного з її громадян.

60. Стосовно статті 31 § 1 (a), то пояснювальна записка, що супроводжує Конвенцію про боротьбу з торгівлею людьми, зазначає:

«328. Пункт 1(a) базується на принципі територіальності. Кожна сторона зобов'язана карати правопорушення, визначені Конвенцією, якщо вони вчинені на її території. Наприклад, Сторона, на території якої когось завербовано за допомогою одного із

способів і для однієї з цілей експлуатації, зазначених у статті 4(а), має юрисдикцію для судового розгляду злочину торгівлі людьми, викладеного у статті 18. Те саме стосується Сторони, через або на території яких перевозиться ця особа».

Група експертів з протидії торгівлі людьми (GRETA)

61. У своєму «Звіті про виконання Австрією Конвенції Ради Європи про заходи проти торгівлі людьми, перший раунд оцінки» (*GRETA(2011)10, 15 вересня 2011 року*), Група експертів з питань протидії торгівлі людьми (*надалі – «GRETA»*) встановили наступне:

«Останніми роками австрійська влада вжила ряду важливих заходів для боротьби з торгівлею людьми на всіх фронтах: запобігання, захист жертв та переслідування торговців людьми...

Австрійська влада у співпраці з НУО та міжурядовими організаціями вжила низку заходів, спрямованих на підвищення обізнаності щодо торгівлі людьми та навчання відповідних спеціалістів. *GRETA* вітає запровадження в 2009 році спеціальних процедур для запобігання торгівлі людьми з метою домашньої підневільної праці в дипломатичних домогосподарствах. При цьому *GRETA* вважає, що австрійська влада повинна вжити подальших заходів для підвищення обізнаності щодо проблеми торгівлі людьми, зокрема щодо торгівлі дітьми та торгівлі з метою трудової експлуатації. Необхідні додаткові дослідження, щоб пролити світло на масштаби цих форм торгівлі людьми та скерувати органи влади у розробці політики боротьби з ними.
...

Що стосується заходів допомоги та захисту жертв торгівлі людьми, то австрійська влада у співпраці з громадянським суспільством створила засоби та служби, насамперед пристосовані до потреб жінок – жертв. Федеральне міністерство внутрішніх справ своїм внутрішнім розпорядженням запровадило період відновлення та роздумів тривалістю щонайменше 30 днів для ймовірних жертв торгівлі людьми, упродовж якого відповідну особу не можна видворити з території Австрії. Однак кількість осіб, які скористалися таким періодом, дуже мала. ... Доступ до компенсації для жертв торгівлі людьми в Австрії залишається обмеженим, серед іншого через низьку кількість судових переслідувань та засуджень торговців людьми. ...

Нарешті, *GRETA* вважає, що австрійські органи влади повинні переглянути чинні положення, які криміналізують торгівлю людьми, щоб усунути можливі збіги та забезпечити переконливість передбачених покарань, щоб відобразити той факт, що торгівля людьми є серйозним порушенням прав людини. Крім того, жертви торгівлі людьми повинні бути краще захищені як під час судового розгляду проти торговців людьми, так і після нього, зокрема шляхом повного використання програми захисту свідків стосовно жертв торгівлі людьми. ...

Спеціальний центральний підрозділ у Федеральній службі кримінальної розвідки у Федеральному міністерстві внутрішніх справ спеціалізується на розслідуванні торгівлі людьми та контрабанди мігрантів. Цей відділ має повноваження проводити кримінальні розслідування та підтримує постійний зв'язок з підрозділами регіональних служб кримінальної розвідки, які спеціалізуються на боротьбі з торгівлею людьми та іншою серйозною злочинною діяльністю. Крім того, він відіграє роль посередника між австрійською поліцією та правоохоронними органами інших країн у сфері обміну інформацією, участі у спільних операціях тощо...

«*LEFÖ-IBF*» займає особливе становище, як порівняти з іншими НУО, що займаються боротьбою з торгівлею людьми в Австрії. «*LEFÖ-IBF*» діє на основі угоди з Урядом та фінансується за рахунок державних фондів, зокрема для надання допомоги жертвам торгівлі людьми ... ».

Конвенція МОП про примусову працю

62. Конвенція про примусову чи обов'язкову працю, прийнята в Женеві 28 червня 1930 року Генеральною конференцією Міжнародної організації праці (*далі – МОП*), набула чинності 1 травня 1932 року. Вона була ратифікована Австрією 7 червня 1960 року. Згідно зі статтею 1 Конвенції, «кожен член МОП, який ратифікує цю Конвенцію, зобов'язується припинити використання примусової чи обов'язкової праці в усіх її формах у найкоротший можливий період».

63. Стаття 2 § 1 визначає «*примусову або обов'язкову працю*» як «будь-яку роботу чи службу, що її вимагають від хто-небудь особи під загрозою якогось покарання і для якої ця особа не запропонувала добровільно своїх послуг».

64. Стаття 25 передбачає, що «незаконне притягнення до примусової чи обов'язкової праці переслідуватиметься у кримінальному порядку, і кожний член Організації, який ратифікує цю Конвенцію, буде зобов'язаний забезпечити дійсну ефективність і суворе додержання санкцій, що диктуються законом».

Право Європейського Союзу

Хартія основних прав ЄС

65. Як держава-член Європейського Союзу (надалі «ЄС») з 1 січня 1995 року Австрія зобов'язана поважати права, закріплені в Хартії основних прав ЄС, під час транспонування або застосування законодавства ЄС.

Стаття 5 Хартії передбачає:

Заборона рабства та примусової праці

- «1. Ніхто не повинен утримуватися в рабстві чи підневільному стані.
2. Ніхто не може бути зобов'язаний виконувати примусову або обов'язкову працю.
3. Торгівля людьми заборонена».

Директива ЄС про боротьбу з торгівлею людьми

66. Відповідні частини статті 2 Директиви 2011/36/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 5 квітня 2011 року про запобігання торгівлі людьми та боротьбу з нею та захист її жертв гласять:

«1. Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення покарання за наступні навмисні дії:

Вербування, перевезення, передача, переховування або прийом осіб, у тому числі обмін або передача контролю над цими особами, шляхом погрози силою або її застосування чи інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою або вразливим становищем або надання чи отримання платежів чи переваг для отримання згоди особи, яка контролює іншу особу, з метою експлуатації.

2. *Уразливе становище* означає ситуацію, в якій відповідна особа не має реальної чи прийнятної альтернативи, окрім як підкоритися зловживанню.

3. *Експлуатація включає*, як мінімум, експлуатацію проституції інших осіб або інші форми сексуальної експлуатації, примусову працю або послуги, включаючи жебрацтво, рабство або практику, подібну до рабства, підневільне становище, або експлуатацію злочинної діяльності, або переміщення органів.

4. Згода жертви торгівлі людьми на експлуатацію, навмисну чи фактичну, не має значення, якщо було використано будь-який із засобів, викладених у параграфі 1 ... ».

67. Стаття 10 Директиви стосується юрисдикції та передбачає, у відповідній частині: «1. Держави-члени вживають необхідних заходів для встановлення своєї юрисдикції щодо правопорушень, зазначених у статтях 2 і 3, якщо:

(а) правопорушення вчинено повністю або частково на їх території; або

(b) правопорушник є одним з їхніх громадян.

... ».

ПРАВО

ЗАСТОСУВАННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 37 КОНВЕНЦІЇ

68. Відповідно до пункту 1 статті 37 Конвенції Суд може вирішити вилучити заяву з реєстру справ, якщо обставини дають підстави зробити висновок про те, що: (a) заявник не має наміру продовжувати розгляд своєї заяви; або (b) питання було

вирішено; або (с) з будь-якої іншої причини, встановленої Судом, продовження розгляду заяви більше не є виправданим.

Проте Суд продовжить розгляд заяви, якщо цього вимагає дотримання прав людини, визначених Конвенцією та Протоколами до неї.

69. Листом від 30 січня 2015 року представник заявниць повідомив Суд, що він більше не підтримує контакт із третьою заявницею. Представник заявниць вважав, що третя заявниця переїхала до Швейцарії, і не зміг виконати її вказівки щодо зауважень Уряду.

70. Уряд не надав коментар з цього питання.

71. Суд вважає, що той факт, що третя заявниця не повідомила свого представника про своє поточне місцезнаходження, слід розглядати як доказ того, що вона втратила інтерес до розгляду своєї заяви. Хоча це правда, що вона уповноважила «*The AIRE Centre*» представляти її у провадженні в Суді, він вважає, що ці повноваження самі по собі не виправдовують продовження розгляду її заяви. Враховуючи нездатність представника встановити будь-який зв'язок із третьою заявницею, Суд вважає, що «*The AIRE Centre*» не може належним чином здійснювати представництво перед Судом (*see «V.M. and Others v. Belgium» [GC], no. 60125/11, § 36, 17 November 2016, with further references*).

72. Зважаючи на це, Суд визнає, що подальший розгляд заяви третьої заявниці не є виправданим. Отже, Суд доходить висновку, що можна вважати, що третя заявниця більше не бажає підтримувати в суді свою заяву у розумінні пункту 1(a) статті 37 Конвенції (*see, mutatis mutandis, «Chirino v. the Netherlands» (dec.), no. 31898/04, 4 May 2006, and «Noor Mohammed v. the Netherlands» (dec.), no. 14029/04, 27 March 2008*).

73. Суд також зазначає, що третя заявниця висунула ті самі скарги, що й двоє інших заявниць у цій справі, які він розгляне нижче. Таким чином, відповідно до пункту 1(a) статті 37 *in fine*, Суд не знаходить причин, пов'язаних з повагою до прав людини, визначених у Конвенції та протоколах до неї, які вимагали б від нього продовження розгляду заяви (*see «Denizci and Others v. Cyprus», nos. 25316-25321/94 and 27207/95, § 369*).

74. Відповідно, Суд вирішує вилучити заяву третьої заявниці з реєстру справ. У наступних частинах цього рішення вираз «заявниці» має стосуватися лише першої та другої заявниць.

СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 4 КОНВЕНЦІЇ

75. Заявниці скаржилися на те, що вони були піддані примусовій праці та торгівлі людьми, і що австрійські органи влади не виконали своїх позитивних зобов'язань відповідно до процесуальної частини статті 4 Конвенції.

76. Відповідні частини статті 4 Конвенції наголошують:

- «1. Нікого не можна тримати в рабстві або в підневільному стані.
  2. Ніхто не може бути присилуваний виконувати примусову чи обов'язкову працю.
- ...».

Прийнятність.

Доводи сторін

Уряд

77. По-перше, Уряд стверджував, що заявниці не дотрималися шестимісячного строку згідно з пунктом 1 статті 35 Конвенції. Вони стверджували, що хоча остаточне національне рішення було винесено Віденським регіональним судом 16 березня 2012 року (*див. пункт 30 вище*), заява до Суду була датована 2 листопада 2012 року. Тому було сумнівно, що відповідний процесуальний строк було дотримано.

78. По-друге, Уряд стверджував, що скаргу слід визнати непринятною через невичерпання національних засобів правового захисту, оскільки заявниці не подали заяву про поновлення кримінального провадження за статтею 363а КПК (*див. пункт 41 вище*) проти рішення Віденського регіонального кримінального суду від 16 березня 2012 року.

79. Посилаючись на усталену практику Верховного Суду, починаючи з його постанови від 1 серпня 2007 року (*№ 13 Ос 135/06т – див. пункт 42 вище*), Уряд стверджував, що заява про поновлення провадження за статтею 363а КПК є ефективним засобом правового захисту на національному рівні у значенні статті 13 Конвенції. Заявниці могли поскаржитися на порушення конвенційних прав і просити Верховний Суд ухвалити рішення про продовження кримінального переслідування. Подання такої заяви призвело б до всебічного вивчення сумісності судового рішення з дотриманням конвенційних прав та могло б призвести до поновлення провадження, а згодом – і до нового судового рішення.

80. Постанова Верховного Суду від 1 серпня 2007 року, в якій вищий національний суд постановив, що заяву про поновлення провадження на підставі статті 363а КПК може бути подано навіть до ухвалення рішення Європейським судом з прав людини, була широко поширена та обговорювалася не лише серед правознавців, а й у періодичних засобах масової інформації. Крім того, статистичні дані продемонстрували, що зацікавлені особи дійсно скористалися вказаним засобом: 37 разів у 2011 році, а також по 40 разів у 2012 та 2013 роках.

81. Крім того, постанова Верховного Суду від 16 грудня 2010 року (*справа № 13 Ос 130/10г – див. пункт 43 вище*) не обмежувала права заявниць на подання заяви про

поновлення провадження, оскільки вона лише посилалася на права потерпілих у значенні статті 66 § 1 КПК, і це не вплинуло на заявлені порушення Конвенції.

Заявниці

82. Щодо шестимісячного строку заявниці стверджували, що висновки Уряду були помилковими. Вони надіслали лист про наміри 4 вересня 2012 року. Форму заяви було надіслано факсом і поштою 5 листопада 2012 року відповідно до кінцевого строку, встановленого Судом. Таким чином, строк, передбачений пунктом 1 статті 35 Конвенції, було дотримано.

83. Стосовно питання про те, чи були вичерпані національні засоби правового захисту, заявниці вказали на рішення Віденського регіонального суду від 16 березня 2012 року (*див. пункт 30 вище*), в якому прямо зазначено, що відповідно до статті 196 § 3 КПК, це рішення не підлягає оскарженню. Це вже означало, що національні засоби правового захисту були вичерпані.

84. Заявниці стверджували, що клопотання про поновлення кримінального провадження за статтею 363а КПК (*див. пункт 41 вище*) не було ефективним засобом правового захисту. Уряд не зміг довести, що запропонований засіб правового захисту був ефективним і доступним у теорії та на практиці у відповідний час.

Оцінка Суду

85. Стосовно твердження Уряду про те, що заяву було подано поза межами строку, передбаченого пунктом 1 статті 35 Конвенції (*див. пункт 77 вище*), Суд зазначає, що перший лист про наміри заявниць, який під час його подання було задовільним для припинення перебігу шестимісячного строку – надійшло до Суду 4 вересня 2012 року. Останнє національне рішення у цій справі було вручено адвокату заявниць 23 березня 2012 року (*див. пункт 30 in fine вище*). Отже, менше ніж за шість місяців до цієї дати. Отже, Суд переконаний, що критерій прийнятності за пунктом 1 статті 35 *in fine* було дотримано.

86. Повертаючись до заперечення Уряду щодо невичерпання національних засобів правового захисту (*див. пункти 78 – 81 вище*), Суд зауважує, що у справі «*ATV Privatfernseh-GmbH v. Austria ((dec.), no. 58842/09, §§ 32-37, 6 October 2015)*» він детально розглянув питання про те, чи стаття 363а КПК була легкодоступним і достатнім засобом правового захисту у зв'язку зі стверджуваним порушенням прав за статтею 10 Конвенції під час провадження на компенсацію відповідно до статті 7 Закону про засоби масової інформації. Він встановив, що за обставин цієї справи заява за статтею 363а КПК є ефективним й достатнім засобом правового захисту, який заявниця була б зобов'язана використати.

Проте з прецедентної практики Верховного Суду випливає, що потерпілі та приватні обвинувачі, а також державні обвинувачі не мають права на такий засіб правового захисту (*see «Fürst-Pfeifer v. Austria», nos. 33677/10 and 52340/10, § 31, 17 May 2016,*

and the judgment of the Supreme Court of 10 December 2010 (no. 13 Os 130/10g), cited in paragraph 43 above).

Уряд не надав доказів того, що доступність засобу правового захисту також поширюється на ці групи осіб. З цього випливає, що заперечення Уряду щодо невичерпання національних засобів правового захисту має бути відхилено.

87. Суд зазначає, що ця скарга не є явно необґрунтованою у значенні пункту 3(а) статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Тому вона має бути оголошена прийнятною.

РОЗГЛЯД ПО СУТІ

Доводи сторін

Заявниці

88. Заявниці стверджували, що достовірність їхніх заяв та скарг була підкреслена тим фактом, що австрійська влада відхилила кримінальні звинувачення у крадіжці, висунуті проти них їхніми роботодавцями після того, як поліція мала можливість допитати заявниць (*див. пункт 26 вище*). Заявниці підкреслили, що органи влади визнали, що поведження з ними підпадає під поняття торгівлі людьми, як це визначено ст. ст. 4, 10 Конвенції Ради Європи проти торгівлі людьми та рішенням Суду у справі «*Rantsev v. Cyprus and Russia*» (no. 25965/04, ECHR 2010).

89. Крім того, прокурор та Віденський регіональний кримінальний суд на жодному етапі не поставили під сумнів достовірність тверджень про примусову працю та торгівлю людьми, а просто заявили, що інциденти, які нібито мали місце на австрійській землі, були надто короткими за тривалістю. залучати інтереси Австрії з метою мати юрисдикцію над кримінальним злочином.

З цього випливає, що події, які відбулися за межами Австрії, також слід вважати достовірними. Інциденти, що сталися в Австрії – які Уряд не заперечував – не можна розглядати ізольовано, і вони були частиною поточного тривалого [забороненого Конвенцією] поведження.

Безумовно, інциденти, що мали місце до прибуття заявниць до Австрії, були частиною ланцюжка торгівлі людьми, що має відношення до ситуації з торгівлею людьми в Австрії, а відтак їх потрібно розглядати як частину процесуальних зобов'язань держави-відповідача (*the applicants referred to «Rantsev», cited above, § 307*).

Оскільки заявниці були визнані в Австрії жертвами торгівлі людьми, частини ланцюжка торгівлі людьми до їхнього прибуття в Австрію, тобто ті частини на Філіппінах (принаймні їх вербування, обман і транспортування) та в Об'єднаних Арабських Еміратах (принаймні їх експлуатацію та транспортування) потрібно досліджувати.

Розгляд ізольовано подій, що відбулися в Австрії упродовж трьох днів, був би незаконно вузьким для дослідження, що не було б підтверджено ані авторитетом [залучених акторів], ані здоровим глуздом. Обмежуючи свій підхід своїм обов'язком щодо розслідування та судового переслідування інцидентів, що сталися [лише] у Відні, Уряд ігнорував той факт, що позитивна ідентифікація особи як жертви торгівлі людьми була достатньою для того, щоб запустити механізм виконання обов'язків згідно з міжнародним правом розслідувати також ті події, які мали місце за кордоном.

90. Заявниці стверджували, що існує різниця між обов'язком ідентифікувати та надавати суттєву допомогу та підтримку жертвам торгівлі людьми та процесуальним обов'язком розслідування відповідно до міжнародного права та права ЄС. Хоча Уряд описав низку заходів, застосованих у справі заявниць щодо першого обов'язку (*див. пункти 98 – 100 нижче*), він не виконав останнього. Розслідування у цій справі було настільки неадекватним, що порушило статтю 4 Конвенції. Обов'язок провести розслідування був викликаний тим, що заявниці показали достатні ознаки, щоб висунути достовірну підозру в торгівлі людьми. У «*C.N. v. the United Kingdom*» (*no. 4239/08, § 72, 13 November 2012*) Суд постановив, що «той факт, що національні органи влади провели будь-яке розслідування скарг заявника, переконливо вказує на те, що, принаймні на очах, вони були за своєю суттю неправдоподібним». Заявниці стверджували, що цей висновок застосовний до їхньої справи, враховуючи те, що прокурор не вважав їхні скарги неймовірними чи неправдоподібними, а просто припинив їх розгляд виключно з формальних підстав.

91. У цьому контексті заявниці стверджували, що відповідні статті Кримінального кодексу в їхній справі тлумачилися занадто формально та вузько. Крім того, наприклад, через те, що статті були надто вузько сформульовані, це також призвело до порушення стаття 4 Конвенції.

92. Заявниці стверджували, що обов'язок держави-відповідача провести розслідування виник у липні 2011 року (*див. пункт 25 вище*), коли вони звернулися до поліції. Цей обов'язок впливає зі статей 27 і 31 Конвенції про боротьбу з торгівлею людьми (*див. пункти 58 – 59 вище*) та статей 4, 5 і 6 Палермського протоколу (*див. пункти 50 – 52 вище*). Припинивши будь-яке розслідування проти роботодавців заявниць на такій ранній стадії, австрійська влада не змогла задовольнити основні цілі міжнародних зобов'язань держави щодо торгівлі людьми, включаючи забезпечення ефективного розслідування та судового переслідування осіб, які вчинили злочини проти претендентів.

Уряд

93. Уряд на початку підкреслив, що він не мав жодних доказів щодо того, чи справді мали місце інциденти на Філіппінах та в Об'єднаних Арабських Еміратах, як стверджують заявниці. Незаперечними були лише події та процеси в Австрії.

94. Щодо загальних і законодавчих заходів, вжитих Австрією для боротьби з торгівлею людьми та трудовою експлуатацією, Уряд стверджував, що Австрія є державою-учасницею всіх відповідних міжнародних правових документів, таких як Конвенція Ради Європи про боротьбу з торгівлею людьми, Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності та Палермський протокол.

Перший австрійський «Національний план дій проти торгівлі людьми» був підготовлений у тісній співпраці з неурядовим сектором та прийнятий Радою Міністрів Австрії (*Ministerrat*) у березні 2007 року на трирічний період. Відтоді було прийнято подальші національні плани дій.

У період 2010 – 2011 рр. Австрія була однією з перших держав-членів Ради Європи, оцінку якої провела GRETA (див. пункт 61 вище), чії рекомендації, прийняті 26 вересня 2011 року Комітетом Договірних сторін Конвенції про боротьбу з торгівлею людьми, були враховані та реалізовані в Національному плані дій на 2012 – 2014 роки, зокрема щодо експлуатації домашнього персоналу.

Австрія повністю виконала своє зобов'язання щодо захисту жертв торгівлі людьми та примусової праці, зокрема завдяки допомозі «LEFÖ» (*центру втручання, який підтримував заявниць під час національного провадження – див. пункт 25 вище*), який діяв по всій Австрії. від імені Міністерства внутрішніх справ (*Bundesministerium für Inneres*) та Міністерства освіти та жінок (*Bundesministerium für Bildung und Frauen*).

95. Уряд зазначив, що таким чином Австрія повністю дотримується своїх зобов'язань за міжнародним правом. Стаття 104а КК (див. пункт 35 вище), чинна з 2010 року, становила адекватну та ефективну правову основу для переслідування та покарання торгівлі людьми. Згідно зі статтею 64 КК (див. пункт 40 вище), правопорушення, вчинені за кордоном, каралися навіть у межах, передбачених статтею 31 Конвенції Ради Європи про боротьбу з торгівлею людьми, а саме незалежно від того, чи карався злочин відповідно до кримінального законодавства в країні, де це було скоєно.

Окрім територіальної юрисдикції та розширеного принципу активної та пасивної правосуб'єктності, австрійські закони також передбачали ширше тлумачення принципу *aut dedere aut iudicare*. Австрія перебрала на себе юрисдикцію не тільки в тому випадку, якщо в екстрадиції правопорушника було відмовлено через його або її громадянство, але також якщо під загрозою були інтереси Австрії (див. статтю 64 КК).

Уряд підкреслив, що Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми не вимагає від держав-учасниць встановлення універсальної юрисдикції для боротьби з торгівлею людьми та примусовою працею.

96. Уряд стверджував, що положення та заходи, описані вище, були застосовані у справі заявниць, і що дії, вжиті австрійськими органами влади, також повністю відповідали Конвенції.

97. Інциденти з їхніми колишніми роботодавцями під час відпустки в Австрії, як описано заявницями, мали місце упродовж трьох днів у липні 2010 року. Заявниці повідомили поліцію про ці інциденти лише приблизно через рік. Хоча їх не можна звинуватити в тому, що вони так пізно звернулися до поліції, тим не менш це ускладнило розслідування їхньої справи.

Завдяки початковому розслідуванню проти заявниць у зв'язку з крадіжкою, про яку повідомили їхні роботодавці, органи влади припустили, що заявниці давно виїхали з Австрії та не можуть бути допитані за листами-запитами (*Rechtshilfersuchen*) від органів Об'єднаних Арабських Еміратів.

Із загального досвіду, інциденти, описані заявницями, як такі, що мали місце в готелі у Відні (догляд за дітьми, приготування їжі та прання у незвичайний час і в надмірних кількостях, залякування з боку їхніх роботодавців та конфіскація їх паспорти), і особливо місце події в дуже популярному зоопарку, не можна було встановити з упевненістю, необхідною для кримінального провадження більше ніж через рік.

Таким чином, більше не можна було оцінити, чи справді поведження із заявницями досягло такої інтенсивності, щоб кваліфікувати його як трудову експлуатацію у значенні статті 4 Конвенції або таке, що принижує гідність, у значенні статті 3 Конвенції. Заяви, зроблені під час допиту трьох ймовірних жертв торгівлі людьми, а також заяв адміністратора готелю, яка сама була свідком деяких інцидентів, не здавалися достатніми для обґрунтування таких серйозних кримінальних звинувачень.

98. Заявниць підтримали спочатку інші філіппінські громадяни, які проживали у Відні, а з 2011 року також НУО «LEFÖ». Після того, як заявниці покинули своїх роботодавців, вони більше не перебували ані у стані експлуатації, ані під будь-якою можливою загрозою піддатися експлуатації на майбутнє.

Навпаки, саме за сприяння австрійської держави заявниці змогли законно проживати в Австрії. З того моменту, коли вони звернулися до «LEFÖ» – установи, що фінансується за державний кошт – їм було надано юридичне представництво, процедурне наставництво та допомогу для полегшення їхньої інтеграції в Австрії.

99. Відповідно до статті 10 Конвенції про боротьбу з торгівлею людьми (*див. пункт 56 вище*), заявниць допитували не звичайні офіцери поліції, а офіцери, які пройшли спеціальну підготовку та мають досвід у справах про транскордонну торгівлю людьми та трудову експлуатацію. Під час допиту заявниць супроводжували представники «LEFÖ» (*див. пункт 25 вище*). Заявниць не було видворено до країни їхнього

походження, а також не було вжито жодних інших заходів для припинення їх перебування в Австрії.

Навпаки, їм було надано особливий захист згідно зі статтею 69а Закону про проживання (*див. пункт 46 вище*), що дозволило їм законно перебувати в Австрії.

Таким чином, із заявниками не лише поводитися у спосіб, що виходить за межі зобов'язань Австрії згідно зі статтею 10 Конвенції про боротьбу з торгівлею людьми; більше того, заявники отримали можливість працювати та забезпечувати собі засоби до існування в Австрії.

Крім того, у Центральному реєстрі було накладено заборону на розголошення персональних даних, тому їхнє місцеперебування не було доступним для громадськості (*див. пункт 34 вище*).

100. Уряд стверджував, що органи влади Австрії також виконали свої зобов'язання за статтею 27 Конвенції про боротьбу з торгівлею людьми (*див. пункт 58 вище*). Як описано вище, заявник підтримав «LEFÖ» перед поліцейськими органами, у значенні статті 27 § 3, і адвокатами у Віденській прокуратурі. Не було можливості порушити справу раніше, оскільки звинувачення заявник проти їхніх колишніх роботодавців було доведено до органів влади лише в липні 2011 року.

101. Уряд стверджував, що таким чином ситуація заявник суттєво відрізнялася від ситуації заявник у попередніх справах у Суді, де вимагалось негайного та ретельного розслідування обставин (*the Government referred, notably, to «Rantsev», cited above, § 289*).

У такій справі, як ця, видається, що не було обов'язку співпрацювати з компетентними органами іншої відповідної держави (тут – Об'єднаних Арабських Еміратів) у розслідуванні подій, які сталися в цій державі (вони посилалися на, *mutatis mutandis, «Rantsev», loc. cit.*).

Правова допомога, необхідна для проведення кримінальних розслідувань проти колишніх роботодавців заявник, не могла бути отримана від Об'єднаних Арабських Еміратів, оскільки між Австрією та Об'єднаними Арабськими Еміратами ще не було угоди про взаємну правову допомогу. Раніше навіть прості запити про правову допомогу неодноразово отримували відмову без видимих причин.

Також не було жодних ознак того, що колишні роботодавці заявник все ще перебували у Сполученому Королівстві, куди вони нібито планували поїхати після перебування у Відні. Однак для подальших слідчих дій було б необхідно повідомити колишніх роботодавців про висунуті звинувачення та дати їм можливість

прокоментувати звинувачення. Відповідно до австрійського законодавства, за відсутності обвинуваченого неможливо було провести провадження для встановлення правопорушень, про які йдеться.

102. На завершення Уряд зазначив, що порушення статті 4 Конвенції не було, оскільки загальне зобов'язання вживати оперативних заходів, як зазначено вище, не покладає неможливий або непропорційний тягар на органи влади, а вимагає від них докладати зусиль, забезпечити фізичну безпеку жертв торгівлі людьми, що вони й зробили (*the Government referred, mutatis mutandis, to «Rantsev», cited above, § 287*).

ОЦІНКА СУДУ

Загальні принципи

103. Суд посилається на свою відповідну прецедентну практику щодо загальних принципів застосування статті 4 Конвенції в конкретному контексті торгівлі людьми та примусової праці (*see «Rantsev», cited above, §§ 272 – 289*).

Суд повторює, що стаття 4 Конвенції закріплює одну з фундаментальних цінностей демократичних суспільств. Перший абзац цієї статті не передбачає винятків, і жодні відступи від нього не допускаються згідно зі статтею 15 § 2, навіть у випадку надзвичайної ситуації, яка загрожує життю нації (*see «C.N. v. the United Kingdom», no. 4239/08, § 65, 13 November 2012*).

104. Суд вже зазначив у «*Rantsev*», що торгівлю людьми часто описували як форму сучасного рабства, і тому Суд дійшов думки, що торгівля людьми сама по собі є приниженням людської гідності та несумісною з демократичними та конвенційними цінностями. Як наслідок, у межах заборони статті 4 Конвенції відсутня необхідність класифікувати її як «рабство», «підневільне становище» або «примусову працю». Виявлені елементи торгівлі людьми – поводження з людьми як з товаром, ретельний нагляд, обмеження пересування, застосування насильства та погроз, погані умови життя та праці, низька оплата або її відсутність – *охоплюють* усі ці три категорії (*see «Rantsev», cited above, §§ 279 – 282*).

Суд постановив, що торгівля людьми, за своєю природою та метою експлуатації, базується на здійсненні повноважень, пов'язаних із *правом власності*. У торгівлі людьми люди розглядаються як товар, який можна купувати та продавати, а також примушувати до примусової праці, часто за невелику платню або без неї, зазвичай у секс-індустрії, але також і в інших місцях. Це передбачає ретельний нагляд за діяльністю жертв, пересування яких часто обмежено. Це передбачає застосування насильства та погроз проти жертв, які живуть і працюють у поганих умовах (*see «Rantsev», § 281; see also «M. and Others v. Italy and Bulgaria», no. 40020/03, § 151, 31 July 2012*).

105. Торгівля людьми є проблемою, яка часто не обмежується внутрішньою ареною. Коли людину транспортують з однієї держави в іншу, злочини, пов'язані з торгівлею

людьми, можуть мати місце в державі походження, будь-якій державі транзиту та державі призначення. Відповідні докази та свідки можуть бути знайдені в усіх державах.

Хоча Палермський протокол (див. пункти 47 – 52 вище) не говорить про юрисдикцію, Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми (див. пункти 53 – 59 вище) чітко вимагає від кожної держави-члена встановити юрисдикцію над будь-яким злочином, пов'язаним із торгівлею людьми, скоєним на її території.

Такий підхід, на думку Суду, є цілком логічним у світлі позитивного зобов'язання, покладеного на всі держави згідно зі статтею 4 Конвенції щодо розслідування ймовірних злочинів, пов'язаних із торгівлею людьми.

Держави-члени також зобов'язані у справах про транскордонну торгівлю людьми ефективно співпрацювати з відповідними органами інших зацікавлених держав у розслідуванні подій, які відбулися за межами їх територій (see «Rantsev», cited above, § 289).

106. Суд постановив, що держава може бути притягнута до відповідальності за статтею 4 Конвенції не лише за свої прямі дії, але й за неспроможність ефективно захистити жертв рабства, підневільного стану або примусової чи обов'язкової праці в силу її позитивні зобов'язання та провести комплексне розслідування (see «Siliadin v. France», no. 73316/01, §§ 89, 112). З цього випливає, що держави також зобов'язані запровадити законодавчу та адміністративну базу для заборони та покарання за торгівлю людьми, а також вжити заходів для захисту жертв, щоб забезпечити комплексний підхід до проблеми, як того вимагає Палермський протокол та Конвенції про боротьбу з торгівлею людьми (see «Rantsev», cited above, § 285). Держави також зобов'язані забезпечити відповідну підготовку для працівників правоохоронних та імміграційних органів («Rantsev», § 287).

107. Як і зі статтями 2 і 3 Конвенції, позитивне зобов'язання щодо розслідування спрацьовує, як тільки справа приходить до відома органів влади; розслідування має відповідати вимогам незалежності та неупередженості, оперативності та розумної оперативності, а також невідкладності, якщо існує можливість вивести відповідну особу зі шкідливої ситуації. Розслідування також має бути здатним привести до ідентифікації та покарання винних осіб – зобов'язання щодо засобів, які мають бути використані, а не результатів, яких потрібно досягти («Rantsev», § 288). Крім того, органи влади повинні вжити всіх доступних їм розумних заходів для отримання доказів щодо інциденту (see, in relation to Article 3 of the Convention, «Nikolay Dimitrov v. Bulgaria», no. 72663/01, § 69, 27 September 2007). Нарешті, позитивне зобов'язання не повинно тлумачитися таким чином, щоб покладати неможливий або

непропорційний тягар на органи влади (*see, mutatis mutandis and in relation to Article 2 of the Convention, «Maiorano and Others v. Italy», no. 28634/06, § 105, 15 December 2009*).

Застосування вказаних принципів до обставин цієї справи

108. По-перше, Суд вважає, що твердження заявниць підпадають під сферу дії статті 4 Конвенції, як це встановлено його прецедентною практикою з цього питання (*see, among other authorities, «Siliadin», cited above, and «Rantsev», cited above*). Стверджуване поведження, заборонене статтею 4 Конвенції, приписувалося не органам австрійської держави, а приватним особам, а саме роботодавцям заявниць, де вказане поведження мало місце упродовж кількох років у Дубаї та двох – трьох днів в Австрії. Таким чином, ця справа стосується позитивних зобов'язань, що виникають відповідно до цього положення, але не не негативних зобов'язань.

109. Суд вважає, що ця справа по суті порушує два питання: 1) чи виконали органи влади Австрії своє позитивне зобов'язання ідентифікувати та підтримувати заявниць як (потенційних) жертв торгівлі людьми; 2) чи виконали вони своє позитивне зобов'язання щодо розслідування стверджуваних злочинів.

Чи було дотримано позитивне зобов'язання щодо ідентифікації та підтримки заявниць як жертв торгівлі людьми

110. Стосовно першого запитання, з огляду на заяви заявниць у поліції (*див. пункт 25 вище*), Суд зазначає, що органи влади, як видається, вважали їхні заяви достовірними. З того моменту, коли заявниці звернулися до поліції, їх одразу почали розглядати як (потенційних) жертв торгівлі людьми. Вони були опитані спеціально навченими поліцейськими (*див. пункти 25 і 99 вище*), отримали дозвіл на проживання та роботу, щоб упорядкувати своє перебування в Австрії (*див. пункти 32 – 33 вище*), і на розголошення персональних даних було накладено заборону. Центральний реєстр, щоб широка громадськість не могла відстежити їхнє місцезнаходження (*див. пункт 34 вище*). Під час національного провадження заявниць підтримувала НУО «LEFÖ», яка фінансується урядом спеціально для надання допомоги жертвам торгівлі людьми. Відповідно до неоспорюваних заяв Уряду (*див. пункт 98 вище*), заявницям було надано правничу допомогу, процесуальні вказівки та допомогу для полегшення їхньої інтеграції в Австрії.

111. Для цілей статті 4 Конвенції надзвичайно важливо, щоб вимоги заявниць у цілому були сприйняті серйозно та застосована відповідна правова база відповідно до зобов'язань держави за Конвенцією. З цієї точки зору Суд вважає, що існуюча правова та адміністративна база щодо захисту жертв або потенційних жертв торгівлі людьми в Австрії видається достатньою, і що австрійські органи влади вжили всіх заходів, яких можна було розумно очікувати у даній ситуації. Це не оскаржувалося заявницями. Таким чином, Суд переконався, що влада виконала обов'язок щодо виявлення, захисту та підтримки заявниць як (потенційних) жертв торгівлі людьми.

Чи було дотримано позитивне зобов'язання щодо розслідування звинувачень у торгівлі людьми

112. Стосовно другого питання, а саме процесуального обов'язку австрійських органів влади розслідувати твердження заявниць та переслідувати злочинців у справах про торгівлю людьми, Суд зазначає, що заявницям була надана можливість детально описати те, що з ними сталося, і як до них ставилися їхні роботодавці. Прокуратура розпочала розслідування після того, як заявниці подали свої заяви до поліції в липні та серпні 2011 року. Розпочати розслідування раніше не було можливості, оскільки заявниці вирішили звернутися до поліції приблизно через рік після втечі від їхніх роботодавців. Однак у листопаді 2011 року розслідування було припинено, оскільки прокуратура вважала, що стверджувана поведінка роботодавців заявниць на території Австрії не відповідала елементам статті 104а КК.

Що стосується подій за кордоном, прокуратура зауважила, що ймовірний злочин торгівлі людьми було вчинено за кордоном, обвинувачені були не громадянами, а інтереси Австрії не були задіяні (*див. пункт 27 вище*).

Рішення про припинення провадження було підтверджено в грудні 2011 року Віденським регіональним кримінальним судом, який додав, що немає підстав для судового переслідування, якщо за результатами розслідування засудження є не більш вірогідним, ніж виправдання. На його думку, міжнародне право також не зобов'язувало продовжувати розслідування подій, які нібито мали місце за кордоном (*див. пункт 30 вище*). У своїх зауваженнях Уряд додав, що в минулому Об'єднані Арабські Емірати неодноразово відхиляли запити про правову допомогу без видимих причин, що означає, що звернення з таким запитом не мало б користі в цій справі (*див. пункт 101 вище*).

113. Суд вважає, що в контексті позитивних зобов'язань Австрії у цій справі виникають питання щодо того, чи була Австрія зобов'язана розслідувати злочини, які ймовірно вчинені за кордоном, і чи було розслідування подій в Австрії достатнім.

Стверджувані події за кордоном

114. Стосовно стверджуваних подій в Об'єднаних Арабських Еміратах, то з цього приводу Суд вважає, що стаття 4 Конвенції, відповідно до її процесуального аспекту, не вимагає від держав забезпечення універсальної юрисдикції щодо злочинів, пов'язаних із торгівлею людьми, скоєних за кордоном (*compare «Rantsev», cited above, § 244, in relation to Article 2 of the Convention*). У Палермському протоколі нічого не йдеться про юрисдикцію, а Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми лише вимагає від держав-учасниць передбачити юрисдикцію щодо будь-якого злочину, пов'язаного з торгівлею людьми, вчиненого на їхній власній території, одним із їхніх громадян або проти нього (*ibid.*, § 289 – *see paragraph 105 above*). Таким чином, Суд не може не дійти висновку, що на підставі положень Конвенції Австрія у цій справі не була зобов'язана

розслідувати вербування заявниць на Філіппінах або їхню стверджувану експлуатацію в Об'єднаних Арабських Еміратах.

Події в Австрії

115. Заявниці стверджували, що австрійська влада визнала, що вони були жертвами злочину торгівлі людьми, вважаючи їх саме такими (*див. пункти 88 – 91 вище*). Однак Суд не вважає, що ознаки злочину, пов'язаного з торгівлею людьми, були наявні лише тому, що австрійська влада розглядала заявниць як жертв або потенційних жертв торгівлі людьми (*див. пункти 110 – 111 вище*). Такий особливий режим не передбачав офіційного підтвердження того, що правопорушення було встановлено, і не залежав від обов'язку органів влади розслідувати. Дійсно, (потенційні) жертви потребують підтримки навіть до того, як злочин торгівлі людьми буде офіційно встановлено; інакше це суперечило б меті захисту жертв у справах про торгівлю людьми. Відповідь на питання про те, чи були присутні ознаки злочину, мало б дати відповідь у наступному кримінальному провадженні

116. Суд повторює, що заявницям була надана можливість надати детальний опис подій спеціально тренуваним поліцейським. Офіцери поліції відобразили заяви більш ніж на тридцяти сторінках. Ґрунтуючись на наданих описах, органи влади дійшли висновку, що події, як про них повідомляли заявниці, що відбувалися упродовж максимум трьох днів у Відні, самі по собі не становили жодних кримінальних дій, вичерпно перелічених у статті 104а КК (*див. пункти 29 – 30 вище*). Заявниці не повідомляли про жорстоке поводження в Австрії. Суд вважає, що у світлі фактів справи та доказів, які були в їхньому розпорядженні, оцінка того, що елементи статті 104а КК не були встановлено щодо подій в Австрії, не видається необґрунтованою.

117. Далі Суд розгляне аргумент заявниць про те, що події на Філіппінах, в Об'єднаних Арабських Еміратах та Австрії не можна розглядати ізольовано (*див. пункт 89 вище*). Однак, навіть якщо стверджувані події розглядати у комплексі, з таких причин Суд вважає, що немає жодних ознак того, що влада не виконала свій обов'язок розслідування. Австрійські органи влади були проінформовані лише через рік після подій у Відні, коли роботодавці заявниць давно залишили Австрію та, імовірно, повернулися до Дубая. Таким чином, єдиними подальшими кроками, які влада могла зробити, були: звернення за правовою допомогою до Об'єднаних Арабських Еміратів; намагання допитати роботодавців заявниць за допомогою листів-прохань, таким чином даючи їм можливість зробити заяву на свій захист; та видача наказу про встановлення їх місцезнаходження (*zur Aufenthaltsbestimmung ausschreiben*) відповідно до статті 197 КПК (*див. пункт 38 вище*). Виходячи з наданої інформації, Суд вважає, що органи влади не могли мати будь-яких розумних очікувань щодо можливості навіть висунути роботодавцям заявниць безпосередньо висунуті проти них звинувачення, оскільки між Австрією та Об'єднаними Арабськими Еміратами не існує угоди про взаємну правову допомогу. У зв'язку з цим Уряд посилався на свій досвід того, що навіть у простих запитах про правову допомогу раніше було відмовлено без видимих причин (*див. пункт 101 вище*). Не видається, що кроки, описані вище, хоч і можливі теоретично, мали б розумні шанси на успіх і тому були б необхідними. Крім того, Суд підкреслює, що згідно з австрійським законодавством прокуратура має певну свободу

розсуду – на основі принципу пропорційності – при вирішенні, які справи продовжувати, а які припинити (*стаття 210 КПК, див. пункт 39 вище*). Крім того, згідно зі статтею 197 КПК (*див. пункт 38 вище*) неможливо здійснювати кримінальне провадження за відсутності обвинуваченого. Нарешті, відповідно до статті 193 § 2 КПК (*див. пункт 37 вище*), прокурор може – в межах строку давності – відновити та продовжити розслідування тверджень заявниць, якщо для цього є правові та фактичні підстави. Вищезазначені міркування дозволяють Суду дійти висновку, що розслідування, проведене австрійськими органами влади у справі заявниць, було достатнім для того, щоб дотриматися цілей статті 4 Конвенції.

Висновок

118. У світлі вищевикладеного Суд вважає, що органи влади Австрії виконали свій обов'язок щодо захисту заявниць як (потенційних) жертв торгівлі людьми. Встановивши, що органи влади Австрії не мали юрисдикції щодо стверджуваних злочинів, вчинених за кордоном, і вирішивши припинити розслідування у справі заявниць щодо подій в Австрії, органи влади Австрії не порушили свого позитивного зобов'язання відповідно до процесуального аспекту статті 4 Конвенції.

Отже, порушення цього положення не було.

СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 3 КОНВЕНЦІЇ

119. Заявниці також стверджували, що поведження, якого вони зазнали, відповідало мінімальному рівню жорстокості згідно зі статтею 3 Конвенції, і що мало місце порушення процесуального зобов'язання держави-відповідача щодо належного розслідування їхньої справи. Стаття 3 Конвенції зазначає, що «ніхто не може бути підданий тортурам або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню».

120. Суд зазначає, що ця скарга пов'язана зі скаргою, розглянутою вище, і тому має бути визнана прийнятною.

121. Заявниці стверджували у своїх зауваженнях, що, строго кажучи, було б непотрібним розглядати той самий набір фактів за статтею 3 Конвенції, якби Суд розглядав непроведення розслідування за статтею 4 Конвенції.

122. Уряд надав по суті ті самі зауваження щодо скарг заявниць за статтями 3 і 4 Конвенції (*див. пункти 78 – 102 вище*).

123. Відповідно до доводів заявниць, Суд вважає, що перевірка позитивних зобов'язань держави за процесуальною частиною статті 3 Конвенції дуже схожа на перевірку за статтею 4 Конвенції, яка була всебічно розглянута вище (*compare, for example, «Jeronovičs v. Latvia» [GC], no. 44898/10, § 107, 5 July 2016 in relation to Articles 2 and 3, and «Rantsev», cited above, §§ 232, 288-89 and 299-300 in relation to Article 4*). Суд дійшов висновку, що не було порушення позитивних зобов'язань держави за статтею 3 Конвенції.

ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ КОНВЕНЦІЇ

124. Заявниці стверджували, що, незважаючи на те, що в їхньому конкретному випадку Австрія визначила їх жертвами торгівлі людьми, відсутність офіційної системи визнання сама по собі могла призвести до порушення статті 8 Конвенції.

125. Як зазначив Суд у своїх висновках щодо статті 4 Конвенції, він переконаний, що із заявницями поводитися як із (потенційними) жертвами торгівлі людьми відповідно до внутрішніх та міжнародних правових зобов'язань Австрії (*див. пункти 110 – 111 вище*). У світлі всіх матеріалів, які є в його розпорядженні, і тією мірою, в якій оскаржувані питання входять до його компетенції, Суд не встановлює ознак порушення прав та свобод, викладених у Конвенції або протоколах до неї, що впливають із цієї скарги. Тому вона має бути оголошена непринятною відповідно до п. п. 3, 4 статті 35 Конвенції.

З ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* вилучити зі списку заяву, подану третьою заявницею.
2. *Оголошує* скарги, подані першою і другою заявницею за ст. ст. 3, 4 Конвенції, **прийнятними**, а решту їхньої заяви непринятною.
3. *Постановляє*, що **не було** порушення статті 4 Конвенції.
4. *Постановляє*, що **не було** порушення статті 3 Конвенції.